

Handläggare
Marita Åkersten
Telefon: 08-508 36 215
Anders Håkansson
Telefon: 08-508 36 208

Till
Äldrenämnden
den 27 mars 2018

Redovisning av stimulansmedel för ökad bemanning inom äldreomsorgen 2017

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens redovisning av stimulansmedel för ökad bemanning 2017

Ann-Christine Hansson
Förvaltningschef

Raili Karlsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att administrera, fördela medel och löpande följa upp en tillfällig satsning på en ökad bemanning inom äldreomsorgen under åren 2015 – 2018. År 2017 erhöll Stockholms stad 154,6 mnkr i statliga stimulansmedel för ökad bemanning. De kommuner som erhållit stimulansmedel ska årligen återrapportera till Socialstyrelsen hur medlen använts. Vidare ska stimulansmedel som inte förbrukats inom given tid, eller som inte använts enligt villkoren, återbetalas.

I Stockholms stad administreras stimulansmedlen av äldrenämnden. Efter beslut i äldrenämnden den 21 mars 2017 beviljades 240 verksamheter inom stadens äldreomsorg stimulansmedel för ökad bemanning. Ca 17 mnkr fördelades till fyra prioriterade områden; dietister, psykisk ohälsa, samt projekten tryggt mottagande i hemmet och utökad sysselsättningsgrad för deltidсанställda.

Av redovisningarna från verksamheterna framgår att under mätmånaden november 2017 finansierades personalutökningar motsvarande ca 394 årsarbetare av stimulansmedlen. Den utökade bemanningen har haft flera positiva effekter för brukarna, inte minst vad gäller ökade möjligheter till sociala och individuella aktiviteter. Vidare framgår av redovisningar att den utökade bemanningen också haft positiva effekter på personalens arbetsmiljö.

Till skillnad från tidigare år har samtliga stimulansmedel förbrukats 2017. Endast ett fåtal verksamheter har förbrukat något mindre än vad de beviljats men dessa medel har omfördelats till andra sökande verksamheter.

Bakgrund

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att administrera, fördela medel och löpande följa upp en tillfällig satsning på en ökad bemanning inom äldreomsorgen under åren 2015 – 2018. Under förutsättning att riksdagen beviljar medel för ändamålet avser regeringen att till bemanningssatsningen avsätta totalt 7 miljarder kronor, varav 2 miljarder kronor årligen under åren 2016 – 2018.

Stimulansmedlen är avsedda för att öka bemanningen inom den av kommunen finansierade vården och omsorgen om äldre. Syftet är att skapa ökad trygghet och kvalitet för den enskilde. Varje kommun får i egenskap av huvudman för sin och enskilda utförare verksamhet rekvirera medel enligt fördelningsnyckeln i regeringsbeslutet. Kommunen avgör hur medlen ska disponeras mellan verksamheterna. För år 2017 har Stockholms stad tilldelats 154,6 mnkr.

Enligt Socialstyrelsens anvisningar ska varje kommun senast den 5 februari 2018 återrapportera till Socialstyrelsen hur 2017 års medel har använts. Vidare ska stimulansmedel som inte förbrukats inom given tid, eller som inte använts enligt villkoren, återbetalas.

Ärendet

Efter beslut i äldrenämnden den 21 mars 2017 beviljades 240 verksamheter inom stadens äldreomsorg stimulansmedel för ökad bemanning. Senare har ytterligare två verksamheter, Roo Hemtjänst AB och Hemmet för gamla Skarpnäcks sdf, tilldelades stimulansmedel enligt delegationsbeslut av förvaltningschefen. 49 % av stimulansmedlen tilldelades verksamheter i egen regi och 51 % till privata verksamheter. Vid äldrenämndens sammanträde den 15 december 2015 beslutade nämnden om ett antal prioriteringsområden vid fördelningen av stimulansmedel, dnr 340-663/2015. Vid fördelningen 2017 fördelats 17 mnkr enligt följande:

- Dietister inom särskilda boendeformer; 3,9 mnkr
- Tryggt mottagande i hemmet; i samverkan med hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF) upprättas tre team som ska bidra till en trygg och hållbar hemgång efter sjukhusvistelse för den enskilde, 8,3 mnkr
- Äldre med psykisk ohälsa; mötesplatser/träffpunkter och hemtjänstteam för äldre personer med psykiska funktionshinder/psykisk ohälsa, 4,2 mnkr
- Projekt utökad sysselsättningsgrad för deltidsanställda, 0,9 mnkr.

De verksamheter som beviljats stimulansmedel ska inkomma med en återredovisning av stimulansmedlen. Av redovisningarna framgår hur mycket av de beviljade medlen som förbrukats, vilka personalutökningar som gjorts samt vilka effekter dessa utökningar haft för verksamheten. Dessa redovisningar har sammanställts av äldreförvaltningen och redovisats till Socialstyrelsen, se bilaga. Till skillnad från tidigare år har samtliga stimulansmedel förbrukats 2017. Endast ett fåtal verksamheter har förbrukat något mindre än vad de beviljats men dessa medel har omfördelats till andra sökande verksamheter.

Personalutökningar 2017

Av återredovisningarna framgår att under mät månaden *november* 2017 finansierades ca 394 årsarbetare fördelade på 791 personer av stimulansmedel. Av dessa hade 182 anställda fått utökad sysselsättningsgrad. I nedanstående tabell redovisas antalet årsarbetare per befattning som finansierats med stimulansmedel under mät månaden *november* 2017.

Befattning	Kvinnor	Män	Totalt
Sjuksköterskor	11,1	1,0	12,1
Undersköterskor	189,4	34,7	224,1
Vårdbiträde	61,2	17,4	78,6
Arbetsterapeuter	3,4	0,0	3,4
Fysioterapeuter	3,9	1,0	4,9
Dietister	6,0	0,0	6,0
Arbetsledare	20,5	4,7	25,2
Övriga*	37,3	2,5	39,8
Totalt	332,8	61,3	394,1

* Främst Aktivitetsledare

Effekter i verksamheterna av ökad bemanning

Av verksamheternas redovisningar framgår att personalutökningarna haft många positiva effekter i verksamheterna. Precis som tidigare år framhålls ökade möjligheter för social samvaro, promenader och lugnare måltidssituationer som positiva effekter. Det har också inneburit mer utrymme för såväl planerade som spontana individuella aktiviteter som cafébesök, shopping etc. Inom de särskilda boendeformerna har många verksamheter valt att särskilt utöka bemanningen eftermiddagar, kvällstid samt helger. Ett antal boenden har också valt att utöka bemanningen nattetid. Flera verksamheter redovisar att den ökade bemanningen även haft positiva effekter på personalens arbetsmiljö.

Främst inom hemtjänsten har flera verksamheter valt att satsa på utökad arbetsledning. För personalen har den ökade chefsnärvaron inneburit ökat utrymme för handledning och gemensam planering av arbetet kring den enskilde. Utökningen av sjuksköterskor och paramedicinsk personal inom de särskilda boendeformerna har dels inneburit att personalen fått mer handledning i omvårdnadsarbetet, dels att de boende fått mer individuella rehabiliteringsinsatser.

Äldreförvaltningens inspektörer har också vid besök i verksamheterna intervjuat chefer och personal om effekterna av stimulansmedlen. Av dessa intervjuer framgår bland annat att personalen upplever en lugnare arbetsmiljö vilket gör att de kan ägna mer tid åt de äldre. Cheferna påtalar att de kunnat arbeta mer med handledning av personalen. I några fall uppger dock personal att de inte känner till att verksamheten har beviljats stimulansmedel för ökad bemanning.

Nedan återges några exempel från verksamheternas redovisningar:

Vård- och omsorgsboende

Genomfört kvällsaktiviteter såsom bio som varit uppskattat. Utevistelse på kvällstid, promenader i vår park. Avsatt personal på kvällstid för att genomföra aktiviteter t.ex. fredagsdrink varje vecka med olika teman, allt från grekiskt till tyskt tema. Boende har uppskattat den extra personen och frågar om det kommer fortsätta då de tycker att de bidragit mycket för deras välbefinnande. Samverkan med en skola och förskola har skett under året där vi haft gemensamma aktiviteter.

Servicehus

Utökning av aktivitetspersonal har gjort att enheten haft möjlighet att utöka utbudet av aktiviteter och även förflyttat aktiviteter till våningsplanen. Detta har resulterat i att brukare som tidigare inte kommit ned till aktivitetslokalen har deltagit i aktiviteter. Enheten

har startat ett samarbete med en förskola som besöker enheten och där barn och äldre har gemensamma aktiviteter. De generationsöverskridande möten som uppstår tillför livskvalitet och glädje för våra brukare. Det är också mycket uppskattat av förskolebarnen som har stort intresse av att komma och hälsa på sina äldre vänner.

Gymmet har blivit en del av många av våra brukares veckorutin, och motiverar brukare att ta sig från sina lägenheter till gemensamma ytor. Flera av dem som tränar på gymmet deltar inte i andra aktiviteter utan får sin sociala samvaro tillgodosedd under träningsstunden. Fallstatistiken håller sig fortsatt låg, ca 10 fall mindre i månaden jämfört med innan gymmet startades, vilket är en fantastisk utveckling.

Hemtjänstverksamheter

Den utökade bemanningen har gett verksamheten möjlighet att fokusera på mindre team omkring våra kunder. Målet med detta arbetssätt är att kundens känsla för kontinuitet ska öka även om det är ett begränsat antal personer som utför insatserna. Personalen har också getts möjlighet att, i mindre forum, arbeta med kundfrågor för att tillsammans se över arbetssättet hos kund och arbeta likvärdigt.

Våra kunder har fått det lilla extra som inte beviljas tex social samvaro och promenader. Vi har kunnat följa kunder till läkare och sjukhus där inte insatsen blivit beviljad. Vi har hjälpt kunder med extra inköp vid akuta tillfällen och som inte kunnat rymmas i beslutet. Vi har också anordnat sommarfika för samtliga enheter i juni-juli med mellan 30-50 deltagare och ett flertal medarbetare.

Prioriterade områden

Totalt fördelades 17,2 mnkr inom de prioriteringsområden som beslutats av äldrenämnden.

Dietister

Det var främst stadsdelsnämnderna som ansökte om stimulansmedel för att anställa dietister inom särskilda boendeformer. De flesta av stadsdelsnämnderna har gjort gemensamma ansökningar regionvis. I november 2017 finansierades 6,0 dietister av stimulansmedel. Dock hade ytterligare dietister finansierats i några verksamheter tidigare under året. En verksamhet som inte lyckats rekrytera någon dietist anställt istället en måltidsinspiratör som arbetat med att förbättra måltidssituation på det aktuella boendet. Av redovisningarna framgår att dietisterna arbetar verksamhetsnära och ger stöd och handledning till omvårdnadspersonalen. De arbetar också med specifika patientärenden för nutritionsbehandling. En viktig del i arbetet har varit att arbeta fram nutritionsrutiner till verksamheterna för

arbetet med att förebygga, identifiera, behandla och följa upp boende med undernäring.

Psykisk ohälsa

Totalt beviljades åtta verksamheter stimulansmedel inom området *Psykisk ohälsa*. Tre av verksamheterna, som finns i Spånga-Tensta, Södermalm, Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltningar har satsat på att utveckla träffpunkter för målgruppen. Även en hemtjänstverksamhet som har ett team som arbetar med målgruppen har startat en träffpunkt i sin hemtjänstlokal. Fyra hemtjänstverksamheter har satsat på att bygga upp team för att arbeta med personer med psykisk ohälsa och psykiska funktionsnedsättningar. I redovisningarna framgår bl.a. att ett viktigt arbete för såväl teamen som träffpunkterna har varit utveckla samverkan med primärvården och psykiatri.

Tryggt mottagande

Under 2017 har utvecklingsarbetet av *Tryggt mottagande i hemmet* pågått vid stadsdelsförvaltningarna Bromma, Hägersten-Liljeholmen och Kungsholmen, drygt 150 äldre personer har fått hjälp av trygghetsteamerna under året. Under 2017 har uppföljning och utvärdering av utvecklingsarbetet genomförts. Enligt utvärderingen har *Tryggt mottagande i hemmet* bidragit till ökad upplevd trygghet och livskvalitet hos såväl de äldre och närstående. Under 2018 kommer fler stadsdelsförvaltningar att påbörja införandet av denna arbetsform.

Utökad sysselsättningsgrad, Serafens vård- och omsorgsboende

På Serafens vård- och omsorgsboende har ett projekt bedrivits under året med att erbjuda anställda med ofrivilligt deltidsarbete heltidsarbete. Projektet har följts av stadsledningskontorets personalstrategiska avdelning. Under 2017 har 21 deltidsanställda erbjudits utökad arbetstid. Genom att det i större utsträckning finns ordinarie personal på avdelningarna under eftermiddagarna har framförallt möjligheterna till aktiviteter ökat. Även den verksamhetsnära arbetsledningen har förstärkts.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen, planeringsavdelningen. Kommunstyrelsen pensionärsråd har tagit del av ärendet den 20 mars 2018 och de fackliga organisationerna i förvaltningsgruppen den 21 mars 2018.

Förvaltningens synpunkter

Av redovisningar framgår att den ökade bemanningen som stimulansmedlen möjliggör har flera positiva effekter på äldreomsorgens verksamheter. Det handlar till stor del om förbättringar inom områden som sociala aktiviteter och måltider, områden som ofta anges som eftersatta i brukarundersökningar och verksamhetsuppföljningar. Flera verksamheter har satsat på fysiska aktiviteter vilket är något som är både efterfrågat och angeläget, inte minst för att förebygga fallolyckor. Förhoppningsvis kommer personalutökningarna också att få långsiktiga effekter i verksamheterna. Detta med tanke på att många chefer anger att de kan arbeta mer med handledning av personal och den individuella planeringen kring den enskilde äldre.

En nackdel med stimulansmedlen är att de är tidsbegränsade och att de fördelas ett år i taget. Detta medför bland annat att många verksamheter inte vågat satsa på tillsvidareanställningar eller långsiktiga utbildningssatsningar av den utbildade personal som finansieras av stimulansmedel.

Bilagor

1. Stockholms stads återrapportering till Socialstyrelsen av stimulansmedel för ökad bemanning inom äldreomsorgen 2017

DEL 1. STIMULANSMEDLENS FÖRDELNING INOM KOMMUNEN ÅR 2017

1. Av beloppet som har rekviderats av Stockholms stad, 154 600 906 kr, hur mycket har förbrukats?

Ange i kronor: 154600906

3a. Hur har de förbrukade stimulansmedlen om 154600906 kronor fördelats mellan kommunal utförare och enskilda utförare?

Belopp som använts till äldreomsorg i kommunal utförarens regi 76306400

Belopp som använts till äldreomsorg i enskilda utförarens regi 78294506

Plats för kommentarer om stimulansmedlens fördelning mellan kommunala och enskilda utförare inom er kommun:

-

3b. Hur har de förbrukade stimulansmedlen om 154600906 kronor fördelats mellan särskilda boendeformer och ordinärt boende?

Belopp som använts till äldreomsorg i särskilda boendeformer 73341400

Belopp som använts till äldreomsorg i ordinärt boende 81259506

Plats för kommentarer om stimulansmedlens fördelning mellan äldreomsorg i särskilda boendeformer och ordinärt boende:

-

DEL 2. INFORMATION

4a. Finns det enskilda utförare i den kommunalt finansierade äldreomsorgen i er kommun?

Ja

4b. Om ja, hur har kommunen informerat de enskilda utförarna av äldreomsorg om stimulansmedlen?

Dels genom mailutskick, dels på informationsmöten med utförare

5. Har kommunen informerat de kommunala äldreomsorgsverksamheterna om vad kommunen prioriterat att använda stimulansmedlen till?

Ja

Om ja, hur har verksamheterna fått denna information?

I den information som skickats ut till verksamheterna samt vid möten med äldreomsorgschefer.

DEL 3. ANTAL ÅRSARBETARE SOM FINANSIERATS MED STIMULANSMEDLEN

6. Vilka månader under perioden januari - december 2017 har ni haft personal som finansierats med dessa stimulansmedel i er kommun? Samtliga månader

Januari

Februari

Mars

April

Maj

Juni

Juli

Augusti

September

Oktober

November

December

7. Ange antalet årsarbetare som finansierats med stimulansmedlen under november 2017, för var och en av nedanstående yrkeskategorier:

Sjuksköterskor Totalt antal årsarbetare som finansierats med stimulansmedlen	12,1
Sjuksköterskor varav kvinnliga årsarbetare	11,1
Sjuksköterskor varav manliga årsarbetare	1,0
Undersköterskor Totalt antal årsarbetare som finansierats med stimulansmedlen	224,1
Undersköterskor varav kvinnliga årsarbetare	189,4
Undersköterskor varav manliga årsarbetare	34,7
Vårdbiträden Totalt antal årsarbetare som finansierats med stimulansmedlen	78,6
Vårdbiträden varav kvinnliga årsarbetare	61,2
Vårdbiträden varav manliga årsarbetare	17,4
Arbetssterapeuter Totalt antal årsarbetare som finansierats med stimulansmedlen	3,4
Arbetssterapeuter varav kvinnliga årsarbetare	3,4
Arbetssterapeuter varav manliga årsarbetare	0,0
Fysioterapeuter Totalt antal årsarbetare som finansierats med stimulansmedlen	4,9
Fysioterapeuter varav kvinnliga årsarbetare	3,9
Fysioterapeuter varav manliga årsarbetare	1,0
Dietister Totalt antal årsarbetare som finansierats med stimulansmedlen	6,0
Dietister varav kvinnliga årsarbetare	6,0
Dietister varav manliga årsarbetare	0,0
Arbetsledare på verksamhetsnivå Totalt antal årsarbetare som finansierats med stimulansmedlen	25,2
Arbetsledare på verksamhetsnivå varav kvinnliga årsarbetare	20,5
Arbetsledare på verksamhetsnivå varav manliga årsarbetare	4,7
Övriga Totalt antal årsarbetare som finansierats med stimulansmedlen	39,8
Övriga varav kvinnliga årsarbetare	37,3
Övriga varav manliga årsarbetare	2,5

Script - Summa

394.10

8a. Hur är de 394.10 årsarbetare som stimulansmedlen har finansierat under november 2017 fördelade på äldreomsorg i kommunal utförares regi respektive enskilda utförares regi?

Antal årsarbetare i äldreomsorg i kommunal utförares regi	165
Antal årsarbetare i äldreomsorg i enskilda utförares regi	229,1

8b. Hur är de 394.10 årsarbetare som stimulansmedlen har finansierat under november 2017 fördelade på äldreomsorg i särskilda boendeformer respektive ordinärt boende?

Antal årsarbetare i äldreomsorg i särskilda boendeformer	194,7
Antal årsarbetare i äldreomsorg i ordinärt boende	199,4

Plats för kommentarer om antalet årsarbetare som finansierats med stimulansmedlen:

-

DEL 4. ÖKAD SYSSELSÄTTNINGSGRAD**9. Hur många tillsvidareanställda personer hade en ökad sysselsättningsgrad finansierad med stimulansmedlen i november 2017?**

Antal personer med ökad sysselsättningsgrad finansierad med stimulansmedlen i november	182
varav kvinnor	154
varav män	28

Plats för kommentarer om ökad sysselsättningsgrad finansierad med stimulansmedlen under 2017:

-

DEL 5. OM STIMULANSMEDLEN HAR FINANSIERAT PERSONAL MED ADEKVAT UTBILDNING**10a. Har stimulansmedlen använts till att finansiera andra kategorier av personal än dem som nämns nedan?**

Vårdbiträden, undersköterskor, sjuksköterskor, fysioterapeuter, arbetsterapeuter, dietister eller arbetsledare på verksamhetsnivå

Ja

10b. Om fråga 10a. besvarats med "Ja": Vad är det för personal som i så fall har finansierats med stimulansmedlen?

Aktivitetsledare

10c. Om fråga 10a. besvarats med "Ja": Beskriv orsakerna till att kommunen har valt att använda stimulansmedlen till denna personal.

De ingår i projektet Tryggt mottagande vilket har ett innehåll som överensstämmer med dem krav som ställts för att erhålla bidraget

11a. Har stimulansmedlen använts till att finansiera personal som saknar adekvat utbildning?

Ja

11b. Beskriv orsakerna till varför stimulansmedlen har använts till att finansiera personal utan adekvat utbildning.

Svårt att rekrytera utbildad personal, framför allt inom hemtjänsten.

11c. Har samtliga personer utan adekvat utbildning som finansierats med stimulansmedlen erbjudits nedanstående?

Introduktion	Ja
Handledning	Ja
Plan för utbildning	Nej

11f. Beskriv orsakerna till att det inte har gjorts en planering för utbildning av samtliga personer utan adekvat utbildning som finansierats med stimulansmedlen.

I många fall är denna personal visstidsanställd. Detta beroende på den osäkra framtida finansieringen.

DEL 6. HUR STIMULANSMEDELN HAR BIDRAGIT TILL VERKSAMHETEN

12. Har nedanstående verksamheter förstärkts med personal som finansierats med stimulansmedlen?

Särskilda boendeformer	Ja
Korttidsboende	Ja
Hemtjänst	Ja
Dagverksamhet	Ja
Hemsjukvård/hälso- och sjukvård	Nej
Annan verksamhet	Ja

Om alternativet "Annan verksamhet" har markerats, ange vilken verksamhet:

Öppna träfflokaler

13. Har stimulansmedlen använts till att förbättra äldreomsorgen för någon nationell minoritet genom att finansiera personal som behärskar ett minoritetsspråk?

Ja

Om ja, vilket eller vilka språk? Beskriv också varför det fanns behov av personal som behärskar ett minoritetsspråk.

Finska. Denna personal är anställd på ett äldreboende med finsk inriktning.

14. Vad har åstadkommit för äldre personer i ordinärt boende i er kommun som inte hade varit möjligt utan dessa stimulansmedel?

Betydligt mer aktiviteter, inte minst individuella. Särskilda team har byggts upp för äldre med psykisk ohälsa. Även team för tryggt mottagande i hemmet.

15. Vad har åstadkommit för äldre personer i särskilda boendeformer i er kommun som inte hade varit möjligt utan dessa stimulansmedel?

Mer individuella insatser och aktiviteter. Förstärkt bemanning, framförallt kvällstid. Många verksamheter har utökat bemanningen kvällstid och därmed kunnat genomföra betydligt mer aktiviteter på eftermiddagar och kvällar. Exempel på detta är biokvällar, spa-aktiviteter, temaftnar. Förstärkning av paramedicinsk personal har inneburit mer möjligheter till individuell träning och prevention.

16. Har stimulansmedlen finansierat några förbättringar i verksamheten, som har förutsättningar att finnas kvar även efter det att satsningen med extra statliga medel har avslutats?

Ja

Om ja, vilka förbättringar i verksamheten är det som har förutsättningar att finnas kvar?

Några hemtjänstverksamheter har uppgivit att de kommer att fortsätta med gemensamma aktiviteter i den mån det är möjligt. Sannolikt kommer även flera dietister att övergå i ordinarie verksamhet.

17. Finns övriga erfarenheter i er kommun avseende effekter eller bieffekter av dessa stimulansmedel?

En nackdel med att stimulansmedlen beviljas ett år i taget är att satsningar och anställda blir kortsiktiga.